

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Selkeyttäminen kasvatuksellisen rajaamisen ja aineiden ja esineiden poisottamisessa nähdään arjen työskentelyä tukevana muutoksena.

Rahavarojen ja maksuvälineiden eväämisen osalta säätely kaipaa tarkempaa ohjeistusta, millaisissa tilanteissa ja mitä on tullut tehdä ennen kuin rahavarojen käyttöä lähdetään pidättämään. Ohjeistuksessa tulee huomioida myös henkilöstön oikeusturva.

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

-

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisuonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

Pelkästään informatiivisuonteinen viittaus näkemyksemme mukaan ei ole riittävä. Kuitenkin haluamme nostaa esiin sen, että onko perusteltua lähteä perustamaan hybridiyksiköitä. Näkemyksemme mukaan erityisen huolenpidon osastojen kehittäminen ja osaamisen profiloituminen sekä psykiatrinen palveluiden vahvempi hyödyntäminen, olisi oikeampi suunta sekä myös taloudellisesti kannattavampaa. Tunnistamme marginaalin lapsia ja nuoria, jotka ovat erityisen vaikeahoitaisia ja nykyisellään haasteena on heidän tarpeisiinsa vastaaminen. Kuitenkin erityisen huolenpidon kehittäminen, huomioiden myös tämän asiakasryhmän, toisi merkittävää hyötyä myös laajemman asiakasryhmän hoivaan ja kuntoutukseen.

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

49 a § Kuntouttava suljettu laitospalvelu

Pykälässä ei näkemyksemme mukaan määritellä riittävän selkeästi milloin palvelua käytetään.

Edelleen haluamme nostaa esille sen, että onko uuteen palveluun panostaminen järkevää vai voitaisiinko saada laajempi hyöty laajemmalle asiakasryhmälle (huomioiden myös taloudellinen panostus tässä tilanteessa) nykyisten erityisen huolenpidon osastojen toimintaa kehittämällä, säädöksiä kehittämällä, profiloitumalla sekä tarpeenmukaisuudella, vastata myös tämän asiakasryhmän tarpeisiin.

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyttä?

Korkeat pätevyysvaatimukset ovat perusteltuja huomioiden asiakasryhmän tarpeet. Toivotaan kuitenkin edelleen pohdittavan, että voidaanko muuta, juuri asiakasryhmän haasteisiin pureutuvaa täydennyskoulutusta tulla huomioimaan koulutusvaateita tarkasteltaessa.

Turvallisuushenkilöstön käyttö lisänä edellyttää siltä ammattiryhmältä myös erityistä koulutusta huomioiden työympäristön. Lisäksi tarvitaan tarkkaa käytettävien keinojen rajaamista.

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

Näkemyksemme mukaan edellytys asiakassuunnitelman tarkistamiselle tulisi olla vähintään kolmen kuukauden välein. Tällöin näkemyksemme mukaan painopiste kuntouttavassa palvelussa tulee riittävän usein arvioitua myös siitä näkökulmasta, että oikea-aikaisuus ja tarpeenmukaisuus palveluissa tulee arvioitua riittävällä tiiveydellä.

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

Nykyisen EHO/ EVA / NEVA- yksiköiden toiminnan ja säätelyn kehittäminen näkemyksemme mukaan tulisi olla ensisijainen kehittämisen painopiste ja sitä kautta tarkastella ehdotetun palvelun perustamisen tarpeellisuutta.

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

Laissa viitataan mahdollisuudesta erityisen huolenpidon jakson järjestämisestä lapsen omassa sijaishuoltopaikassa. Tunnistamme tässä pienen huolen siitä, että johtaako tämä jo ennestään riittämättömien EHO- paikkojen vähenemiseen ja / tai siihen, että taloudellisessa paineessa pyritään tätä hyödyntämään enenevissä määrin. Erityisen huolenpidon jaksoa toteuttavien yksiköiden tulee vastata tiloiltaan, osaamisen vaatimuksiltaan, palveluiltaan sekä resurssoinniltaan tosiasiallisesti siihen mitä tavoitteita kyseisellä palvelulla on asetettu.

Pohdimme myös johtaako 60 b §:n 4 momentti siihen, että lähtökohtaisesti aina lapsen lähtiessä erityisen huolenpidon jaksolle paikan irtisanomiseen. Näkemyksemme mukaan tämän tulisi olla aina lapsikohtainen arvio, ei rutiininomainen päätös.

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

Yhteydenpidon rajoittaminen yksilöimättömään henkilöpiiriin on hyvä uudistus.

Myös lisäys, että yksikönjohtajan sijainen voi tehdä päätöksen on hyvä lisäys. Toivomme, että valvontaviranomainen ottaa kantaa yhteisellä määräyksellä siihen, että kuka voi toimia yksikönjohtajan sijaisena. Tällä hetkellä varmasti yleistä on se, että vastaava ohjaaja toimii yksikön johtajan sijaisena vuosilomien tai pidempien poissaolojen aikana.

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

Toteamme, että mikäli kameravalvontaa mahdollistettaisiin yleisiin tiloihin , tulee siinä selkeästi määritellä , että ensisijaisesti sillä tavoitellaan asiakas- ja työturvallisuutta ja se ei saa korvata hoito- ja kasvatushenkilöstön välitöntä läsnäoloa.

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

Toteamme, että säädöksellä voidaan turvata paremmin lapsen erityistä suojelua paremmin kuin tällä hetkellä. Kuitenkin haluamme ottaa kantaa siihen, että kyseiseen pykälään sisältyvä oikeus käyttää välttämättömiä voimakeinoja tulee selkeyttää riittävästi sekä riittävillä esimerkeillä ja ohjauksella. Lisäksi siihen tulee edellyttää tarkoituksenmukaista koulutusta.

66 § Henkilöntarkastus

Edelleen viittaamme rahavarojen osalta siihen, että henkilöstön oikeusturvan vuoksi, tulee määritellä tarkkaan milloin lapsen rahavarojen käyttö evätään.

66 a § Henkilönkatsastus

Ei lausuttavaa.

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

Näkisimme perusteltuna, että lapselle, jonka sijoituksen peruste painottuu esimerkiksi väkivaltaiseen käytökseen, olisi mahdollisuus tehdä huoneentarkastus ilman tilannekohtaista perusteltua syytä. Nähdäksemme tältä osin viimeaikainen historia ja käytös olisivat riittävä peruste, kun ne viittaavat selkeästi vaarallisten aineiden ja esineiden hankintaan ja hallussapitoon. Tällä mahdollisuudella voitaisiin entistä paremmin suojella niin lasta itseään kuin yksikön muita lapsia että henkilökuntaa.

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

Edelleen nostamme esille, että voimakeinojen käytöstä tulee säätää tarkemmin.

Lisäksi pyydämme harkitsemaan kirjattavaksi lapsen kiinnipito laitoksen ulkopuolella silloin kun lapsi vakavasti vaarantaa itsensä, esimerkiksi itsetuhoisen lapsen pyrkimykset satuttaa itseään juoksemalla junaradalle.

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

Ehdotus on perusteltu huomioiden luvattomien poissaolojen aiheuttamasta riskistä lapsen kasvulle ja kehitykselle.

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

Näkemyksemme mukaan säädös vastaa käytännön arjen nykyisiin haasteisiin.

69 b § Lapsen kiinniotto

Ehdotuksessa säädetään hoito- ja kasvatushenkilöstön oikeudesta päästä asuntoon tai muuhun olinpaikkaan. Tämä herättää pienen huolen siitä, että johtaako tämä siihen, että virka-apun (huomioiden että siihen ehdotetaan myös merkittäviä muutoksia) saaminen vaikeutuu edelleen. Lisäksi pohdimme voiko tämä johtaa siihen, että kilpailutuksissa vaatimus tähän lisääntyy myös sopimussakkouhalla. Henkilökunnan työturvallisuus on ihan keskeinen työantaja velvoite ja tämä voi johtaa ristiriitatilanteisiin sekä eri valvovien viranomaisten eriäviin näkemyksiin toteutuuko työturvallisuus näissä tilanteissa .

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

Pidämme ehdotusta perusteltuna.

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

Ei lausuttavaa.

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

Näemme hyvänä ja tarpeellisina uudistuksena, että lastensuojelulaitoksesta voidaan tehdä virka-apupyyntö.

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

Ei lausuttavaa.

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

Ei lausuttavaa.

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

-

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaaivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

-

Matilainen Terhi
Kotico Oy